

SLOVENŠČINA–9. RAZRED

Navodila za samostojno delo

- Petek, 8. 5. 2020

TEMA: Srečko Kosovel-življenjepis

- **PREBERI** življenjepis Srečka Kosovela.

Življenje

Srečko Kosovel se je rodil 18. 3. 1904 v Sežani. Kmalu po njegovem rojstvu se je družina preselila v [Pliskovico](#) na Dolenjem [Krasu](#), vendar tam niso ostali dolgo. Leta 1908 so se naselili v Tomaju, kjer so živeli v šoli.

Kosovelova domačija

V Tomaju je obiskoval osnovno šolo. Kosovel je prvič objavil svoj spis kot 11-leten otrok v otroškem listu *Zvonček*, v katerem opisuje mesto [Trst](#). V to mesto je kot otrok veliko hodil in je imelo v njegovem srcu poseben prostor. Pri Kosovelih je bilo zanimanje za umetnost splošno. Hodili so v Trst v gledališče in na koncerte ali k prijateljem in znancem, ki so bili podobnega duha, in ti so bili večkrat gostje pri njih v Tomaju.

Po opravljeni osnovni šoli se je leta 1916 vpisal na realko v [Ljubljani](#), na kateri je bil učni jezik nemški. Začel je sodelovati v srednješolskem [literarnem krožku](#) in v

dijaških glasilih, izdajati je začel tudi tiskan dijaški list [Lepa Vida](#) in zbral v njem vrsto mladih, vendar ga je moral zaradi neplačanih dolgov ustaviti.

Leta 1920 je tam srečal [Ludvika Mrzela](#). Istega leta se je odzval na fašistično politiko [Italije](#), ki je požgala [Narodni dom v Trstu](#). Ko je leta [1922](#) maturiral, se je odločil za študij [slavistike](#), [romanistike](#) in [pedagogike](#) na [Filozofski fakulteti Univerze v Ljubljani](#).

Sodeloval je pri avantgardistični reviji [Trije labodi](#), ki je začela izhajati leta 1921 v [Novem mestu](#). Organiziral je literarno-dramatični krožek, predavanja in literarne večere v Ljubljani in pred delavci v [Zagorju](#). Leta 1925 je s svojimi vrstniki prevzel urejevanje revije [Mladina](#). Pripravljal je tudi zbirko *Zlati čoln*, ki pa ni izšla.

Sprva je pesnil pod vplivom moderne, posebej impresionizma [J. Murna](#). Prevladujoči motivi so kraška pokrajina, mati in smrt, pogosto s simbolnim pomenom (pesmi *Balada*, *Bori*, *Vas za bori*, *Slutnja*).

Tako najobsežnejši del njegovega pesništva govori o [Krasu](#), zaradi česar ga imenujemo »lirik Krasa«, kjer srečujemo [impresije](#), ki pogosto preraščajo v prisodobo narodne ogroženosti, motive, v katerih je upodobljena ljubezen do matere in dekleta, pa izpovedi, v katerih se oglašča slutnja smrti.

Nato je Kosovel prešel v [ekspresionizem](#) in razvil vizionarno, družbeno in religiozno tematiko z osrednjo idejo o osebni in kolektivni apokalipsi, ki v sebi nosi očiščenje krivde in stvarjenje novega etosa.

Tako precej pesmi govori o družbenih krivicah, o mračni usodi [Evrope](#) ([Ekstaza smrti](#)) in o neizogibnosti revolucionarne preobrazbe sveta ([Rdeči atom](#)). Velik delež v Kosovelovem opusu predstavljajo tudi njegove t. i. konstruktivistične pesmi ([konsi](#)), ki so izšle v pesniški zbirki [Integrali](#), in so najmodernejši tip slovenske poezije.

Spominska plošča na hiši v Tomaju

Konec februarja 1926 se je po nastopu v [Zagorju](#), ko je ponoči na postaji čakal vlak, prehladil in zbolel, a se, vsaj tako je bilo videti, pozdravil. Za velikonočne počitnice se je lahko vrnil v Tomaj. Tu se je bolezen ponovila in pojavili so se zapleti. Umrl je 27. maja 1926.

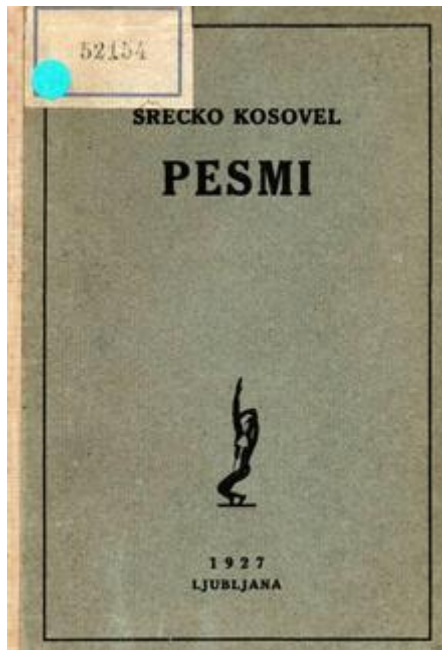
Bibliografija

V začetku svojega ustvarjanja je bil predvsem pod vplivom [moderne](#) in [impresionizma](#). Prevladujoči motivi v njegovi poeziji so bili [Kras](#), mati in smrt. Kasneje je prešel v [ekspresionizem](#), iz bežnih vtisov v disharmonično izražanje čustev. Razvil je [vizionarno](#), [družbeno](#) in [versko](#) tematiko, ki je imela osrednjo idejo o osebni in kolektivni [apokalipsi](#), ki je nosila v sebi očiščenje krivde in stvarjenje novega etosa. Leta [1925](#) je iz ekspresionizma prešel na [konstruktivističen](#) slog. S tem pa ekspresionizma ni zapustil v svojih motivih in idejah pesmi. Konstruktivistične pesmi so bile po njegovi smrti izdane v pesniški zbirki [Integrali 26](#). Pisal je tudi [krajšo prozo](#) in [esejistiko](#). Kosovel je v svojem kratkem življenju prešel skozi več obdobj, vendar je težišče njegovega dela v ekspresionizmu; je najizrazitejši, pa tudi najpomembnejši slovenski ekspresionist.

“ Rad bi povedal ljudem lepo, dobro besedo, svetlo besedo, kakor je svetlo novembrsko sonce na Krasu. Toda moja beseda je težka in molčeča, grenka kakor je brinova jagoda s Krasa. V njej je trpljenje, za katero ne boste nikoli zvedeli, v njej je boleost, katere ne morete spoznati. Moja bolečina je ponosna in molčeča in bolj nego ljudje jo razumevajo bori na gmajni in brinjevi grmi za skalami. ”

—Srečko Kosovel (*Pesmi*, 1927)

Dela

Pesmi, 1927

- *Izbrane pesmi* (1931) ([COBISS](#))
- *Izbrane pesmi* (1949) ([COBISS](#))
- *Zlati čoln* (1954) ([COBISS](#))
- *Moja pesem* (1964) ([COBISS](#))
- *Ekstaza smrti* (1964) ([COBISS](#))
- *Integrali 26* (1967) ([COBISS](#))
- *Naša bela mačica* (1969) ([COBISS](#))
- *Sonce ima krono* (1974) ([COBISS](#))
- *Pesmi* (1983) ([COBISS](#))
- *Deček in sonce* (1996) ([COBISS](#))

Ustvarjanje za otroke in mlade

Srečko Kosovel, kljub kratkemu življenju potrjuje, da je večina pomembnih [slovenskih pisateljev](#), posebej [pesnikov](#), pisala tudi za otroke. V pesmih za mladino srečamo Kosovela v manj dramatični luči, tu ne prevladuje več motiv smrti, več je sonca, predvsem pa pogledov po drobnih, preprostih stvareh iz vsakdanjega življenja ali živalih, ki so človeku, še posebno otroku blizu. Pred nami je nežen opazovalec narave, ki se rad igra, miruje, njegovo srce se odpira pred

nami in v njem je veliko več svetlobe. Je otrok kraške zemlje, njenih borov in brinja. Naslovi nekaterih njegovih otroških pesmi so: *Naša bela mačica (Sonček boža tačice), Sultanček na vlaku, Medvedi in medvedki, Vrabček zoblje, Polhi, Deček in sonce, Brinjevka, Škrat Dobrošin, Kje?, Otrok s sončnico, Burja, Prošnja, Dete na travi, Marjetice, Naš prašiček, Močeradek, Polh v jeseni, Večer, Pasja vera, Stoji sredi polja, Vožnja, Na večer, Kadar otrok spava, Danuška, Mravljica, Pesem s Krasa, Hišica, ki je pod klancem, Vas za bori, Po nevihti, Odpeljali so kozlička, Polno pest, Starka za vasjo, Mati bere, Mati čaka, Drevesa v dolini, V sivem jutru, Pesem št. 1, Cvetje na oknu.*

Lirika pesmi tega žalostnega kraškega slavca, kakor ga neredko z razlogom imenujejo, nas prepričuje, ne le da so najuspešnejše pesmi za otroke primerne tudi za občutljive, tenkočutne ljudi, ampak tudi obratno, saj priporočajo branje njegovih pesmi prav tako otrokom, kakor tudi odraslim.

- **OBLIKUJ** miselni vzorec ter ga zapiši v **ZVEZEK**.